

Áhugaverður fundur um sukursjúku

Diabetesfelag Føroya skipaði í vikuni fyri áhugaverðum fundi um sukursjúku á Blinda-stovni Føroya í Havn. Evnið á fundinum, ið var almennt, var:

1. Sukursjúka og eyguni
2. Hvat er góður sukursjúkrakostur
3. Hvussu týðningarmikil er eitt stóðugt blóðsukur

Á fundinum vóru Kári Holm, eygnalækni, Mariann Patursson, kostráðgevi og sjúkrasysturarnar Marianna Andreassen og Edith Vang.

Hvussu vanlig er sukursjúka?

Sukursjúka er ein rættligi vanlig sjúka, ið er ólekjandi. Í Danmark verður mett, at um leið 2%, t.e. einir 100.000 danir eru fongdir við hesi sjúku. Av hesum nýðast o.u. 20.000 at fáa insulínviðgerð, o.u. 30.000 at fáa tablettir, meðan o.u. 20.000 torva bert at fáa sjúkrakost. Harumframt verður mett, at o.u. 30.000 danir hava sukursjúku, uttan at hava fingið hana

staðfestað. Í Føroyum er sjúkan eina helvt sjáldsamari enn í Danmark. Mett verður, at einir 800 føroyingar hava sjúkuna.

Sukursjúka hevur vundið uppá seg. Betur fólk verða fyri, vanligari verður hon, helst tí, at fólk fáa meiri og sötari mat, og tí at tey røra seg minni. Nógv ganga við sjúkuni og vita ikki av, at tey hava hana. Hon verður nógv vanligari, sum fólk eldast. Hjá ungum fólk er sjúkan eins vanlig hjá mannfólki og konufólki, men tá ið fólk eru farin um hálvan aldur, er hon væl meira hjá konufólki.

Sukursjúka eitur á læknamáli *diabetes mellitus*. Diabetes merkir »at renna ígjøgnum«, mellitus merkir »søtur sum hunangur«.

Hvat er atvoldin til sukursjúku?

Atvoldin til sukursjúku er trot á insulini, ið er eitt hormon, sum verður framleitt í brisnum. Insulin er neyðugt, um ólag ikki skal koma í evnisbroytingina av føðsluevnum, serstakliga hjá sukri. Er trot á insulini, kemur ólag í

evnisbroytingina, so vinberjasukur (glukosa) hópast upp í blóðinum og skilist burtur úr kroppinum í nýrunum. Tí er tað at finna í landinum, har sum einkiukur eigur at vera.

Sukursjúka er í nógvum fornum, um ikki altíð, ættarbragði, serliga tað slagið, sum kemur longu hjá børnum og á ungum rum. Ættarbragðin er óógvuliga flókt og er ikki greidd til fulnar enn. Ein kann gott fáa sukursjúku, sjálvt um eingin í ættini hevur sjúkuna. Men ymist kann gera, at fólk hava meiri lyndi til at fáa sjúkuna, eitt nú ov litlú kropsarbeiði og serliga tað at vera ov feitur.

Sukursjúka og kostur

Vanliga verður sjúkan skift sundur í tvinnar bólkir: 1) sukursjúka hjá børnum og ungum fólk, sum krevur viðgerð við insulini, t.e. innsprenning av insulini, 2) gamla-mannasjúka, sum oftast kann viðgerast við kosti, tablettum og rørslu. Meginparturin av teimum, ið hava sukursjúku, hoyra til bólk 2.

At ein diabetikari etur rætta kostin hevur ikki bert avgerandi týðning fyri ta dagligu heilsuna, men eisini fyri eftirtíðina. Hetta er galdandi bæði fyri tey, ið hoyra til bólk 1, og fyri tey, ið hoyra til bólk 2. Diabeteskostur er annars ein ógvuliga

heilsugóður kostur — eisini fyri tey, ið ikki hava sukursjúku.

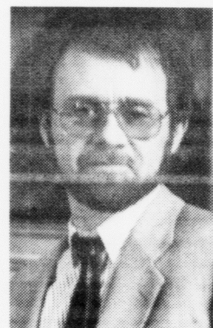
Ein týðningarmikil táttur í diabeteskostinum eru tægrarnar (fibrini) í matinum, tí hesar tægrar seinka upptøkuni av kolvætu (kolhydratum), so at blóðsukrið ikki hækkar so

nógv. Flestu av hesum tægrum eru í grønmeti og grovum breyði. Í dag fáast ógvuliga nógv ymisk slog av breyði, og á fundinum tosaði Mariann Patursson, kostráðgevi, serliga um, hvørji breyð eru góður diabeteskostur og hvørji ikki eru tað. Hon greiddi eisini frá øðrum tægrrikum mati. Hon greiddi eisini frá hvønn kost diabetikarar eiga og ikki eiga at eta.

Sukursjúka og hjáárin

Nógvir diabetikarar fáa, eftir at hava havt sjúkuna í eini 15—20 ár, ymisk hjáárin, eitt nú æðrabroytingar í eygunum, nýrunum og hjartanum og í nervalagið. Hjá nokrum diabetikarum siggjast tó eingi sjúkratekin, sjálvt um teir hava havt sjúkuna í eini 40—50 ár.

Eitt av hjáárinum, sum diabetikarar kunnu fáa, eru æðrabroytingar í eygnanethinnuna, sum ger, at blóðrásin broytist. Á nakrar æðrar kunnu koma smáir bjølgar, sum siggjast sum reyðir prikkar á nethinnuni, og nakrar æðrar eru skjótar til at bløða. Nýggjar æðrar kunnu eisini koma til sjóndar á nethinnuni. Ringt tæri er í hesum æðrum, og stórar bløðingar kunnu koma inni í eyganum, sum hava skerda sjón ella blindi við sær. Fyrr gjørdust nógvir diabetikarar blindir, tí tá vóru eingir góðir við-

Á Føroya lögtingi
21. januar 1992
Tordur J. Niclasen

Tryggingin má gerast meira brúkaravinarlig

Tordur Niclasen, tingmaður fyri Miðflokkinn hevur lagt uppskot fyri tingið um nógv umrøddu tryggingarviðurskiptini í landinum. Hann heitir á tingið um at áleggja landsstýrinum at gera nakað við allan tryggingarspurningin. Uppskotið er soljóðandi:

Álagt verður landsstýrinum at skunda undir arbeiðið at endurskoða tryggingarviðurskiptini her á landi, og at hetta verður gjørt við atliti til at tænaustuððið hækkar.

Viðmerkingar:

Áður hevur av ymiskum flokkum og tingmonnum verið lagt uppskot fram á ting, sum høvdu til endamáls at broyta tryggingarviðurskiptini her á landi.

Uppskot um at avtaka einkarrættin hjá tryggingini hevur soleiðis verið frammi — tó uttan at

vinna frama.

Hóast tað er ein sannroynd, at monopolstovnar aðrastaðni í stóran mun hava yvirlivað seg sjálvar og kapping stovnanna millum hevur vunnið frama til gagns fyri brúkarum, so týkist »monopol« her á landi at trívast væl — dúgliga fjálgað av politiskum myndugleikum.

Hóast helst nyttuleyst hjá andstöðupolitikara enn einafer at koma við uppskoti um at avtaka einkarrættin hjá Tryggingini, so má áðanast, at tíðin nú er komin frá

politiskari síðu at seta neyðug tiltøk í verk, sum hava til endamáls at tryggja landsins borgarum (tryggingartakaram) betri sømdir og hægri tænaustuðði í tryggingarviðurskiptum sínum.

Meginreglan her átti at verið, at Tryggingarfyrirtekurnar vóru til fyri borgarans skuld og ikki øvugt — og ikki minst, tá talan er um monopolstovnar, hvørs einkarrættur er vurdur av landsins lógum!

Fyri knøppum ári síðan var tað Sambandsflokkurin, sum legði uppskot á

ting. Hetta uppskot hevði til endamáls at avtaka einkarrættin hjá Tryggingini og at sundurliða tryggingarstovnin.

Málið vann ikki frama, men varð av samgongumeirilutanum í nevndini vist á, at landsstýrið »arbeiði við tryggingarspurningunum, soleiðis sum landsstýrismaðurin í fíggjarmálum undir 1. viðgerð av málinum hevði upplýst«.

Havandi í huga, at nær um eitt ár nú er gingið síðan upplýst varð, at »landsstýrið arbeiði við

Lívdin, Dj. í Gøllsgøtu 1

Nú er opið soleiðis:
fríggjakvöld og leygarkvöld frá kl. 19.00 til 01.00, og sunnukvöld frá kl. 19.00 til 23.00.
Frá 1. januar er aldursmarkið 16 ár.